

Per Wästberg: Tal till Mo Yan

Talare

Per Wästberg
Ordförande i Nobelkommitén

Datum

7 december 2012

Plats

Stockholm

Eders Majestäter, Eders Kungliga Högheter, ärade Nobelpristagare, mina damer och herrar!

Mo Yan är diktaren som river ned stereotypa propagandaaffischer och lyfter upp den enstaka varelsen ur anonyma människoskaror. Med löje och sarkasm angriper han historien och dess förfalskningar liksom socialt elände och politiskt hyckleri. Lekfullt, med illa dold vällust blottlägger han de mörkaste sidorna i människans väsen och verkar halvt omedvetet hitta bilder med stark symbolisk tyngd.

Nordöstra Gaomi härad rymmer Kinas sagor och historia. Få resor i verkligheten kan överträffa dem till det rike där åsnors och grisars stämmor ljuder högre än folk-kommissariernas och där både ondska och kärlek antar övernaturliga proportioner.

Mo Yans fantasi flyger över hela människans tillvaro. Han är en underbar naturskildrare, han vet det mesta om hunger, och brutaliteten i Kinas hela 1900-tal har väl aldrig skildrats så naket, med hjältar, älskare, torterare, banditer – och framför allt kraftfulla okuvliga mödrar. Han visar oss en värld utan sanning, förnuft och medkänsla, en värld där människor blir besinningslösa, hjälplösa och absurda.

Ett bevis för detta elände är kannibalismen som återkommer i Kinas historia. Hos Mo Yan står den för ohämmad konsumtion, överflöd, sopor, köttslig utlevelse och de obeskrivliga begär som bara han kan ge sig på att formulera bortom alla tabugränser.

I romanen Spritstaden – Republic of Wine på engelska – är den utsöktaste läckerheten en stekt trearing. Det är pojkar som blir exklusiv mat. De försummade flickorna överlever. Ironin riktas mot kinesisk familjepolitik där

flickfoster aborterats i astronomisk skala: flickor duger inte ens till att äta. Om detta har Mo Yan skrivit en hel roman, Grodan.

Mo Yans berättelser har mytiska och allegoriska anspråk och vänder upp och ned på alla värden. Aldrig möter vi den idealmedborgare som i Maos Kina var standardfigur. Hans karaktärer kokar av vitalitet och tar även de mest amoraliska mått och steg för att förverkliga sina liv och spränga de burar som ödet och politiken spärrat in dem i.

I stället för kommunismens affischglada historia tecknar Mo Yan ett förgånget som med hans överdrifter, parodier och avspark i myt och saga övertygar som en dräpande revision av femtio års propaganda.

I sin märkligaste roman, Stora bröst och breda höfter, där kvinnoperspektivet dominerar, skildrar Mo Yan det stora språnget och den stora svälten 1960 i svidande detalj. Här hånas den revolutionära pseudovetenskapen då man inseminerar får med kaninsperma och de som tvivlar avfärdas som högerelement. Romanen slutar med 90-talets nya kapitalism då skojar blev rika på skönhetsmedel och sökte få fram fågel Fenix genom korsbefruktning.

Livs levande stiger hos Mo Yan en försvunnen bondevärld upp för våra ögon, sinnligt doftande även i sina fränaste dunster, överrumplande hänsynslös men kantad av glädjens uppoffringar. Här ges inte ett dött ögonblick. Diktaren vet allt och kan beskriva allt – alla slags hantverk, smide, byggande, utdikning, boskapens skötsel, gerillans knep. Han tycks bära hela människolivet på spetsen av sin penna.

Han är dråpligare och rysligare än de flesta efter Rabelais och Swift, i vår tid efter García Marquez. Han serverar beska kryddor. På hans vidsträckta gobeläng över de senaste hundra årens Kina dansar inga enhörningar och trippar inga jungfrur. Men livet i en svinstia målar han så vi tycker vi har vistats där alltför länge. Ty ideologier och reformrörelser kommer och går, människans egoism och girighet består. Därför vaktar Mo Yan de små individerna mot alla oförrätter – från japansk ockupation till maoistisk terror och dagens produktionsraseri.

De som tar sig till Mo Yans hemsocken där översvinnlig godhet kämpar mot vidrigaste grymhet, dem väntar ett omtumlande läsäventyr. Har en sådan episk

vårflod någonsin översvämmat Kina och världen i övrigt? Hos Mo Yan talar världslitteraturen med en stämma som överröstar de allra flesta i samtiden.

The Swedish Academy congratulates you. I call on you to accept the 2012 Nobel Prize for Literature from the hand of His Majesty the King.

Taggar

2010-tal, 2012, Författare, Man, Nobelpriset, Svenska Akademien

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/per-wastberg-tal-till-mo-yan>